

jén szívdobogva mentünk be krumplicukorért a fűszereshez és lelkiismeretfurdalást éreztünk volna, ha 20 fillérnél több lett volna a zsebünkben. A mai gyermekek beülnek ebédelni a vendéglőbe és biztos föllépéssel szobát nyitattak maguknak idegen városban, szigorú-képű portásbácsihoz bátrabban közeledve, mint mi annak idején az utcai mézga-árúshoz, akitől nem volt szabad vásárolnunk.

Van egy mondat a *Halálgázban* (21 l.), amely közelebbről érdekelhette Déneskét: „Ha Viktor emberismerő lett volna, az arcába vág nyomban ennek az embernek. De Viktor csak a kémiát ismerte“. Viktor valóban nem volt emberismerő, Déneske pedig csak a Világvárosi Könyvtárat, a *Halálgázt*, a *Titokzatos ellenfélt* és a *Pisztolylövést* ismerte.

(Szeged.)

Zolnai Béla.

ZENDÜLŐK.

Márai Sándor regénye.

Az alábbi kritikát egy francia író írta a *Revue des Vivants* számára. Mint a francia művelt közönség vélemény-nyilvánítását és az ismertett regény aktualitása szempontjából is, jónak láttuk magyar fordításban bemutatni.

Szerk.

Milyen elkeseredett szomorúság árad ebből a fanyar és heves könyvből! Szegény gyermekek . . . A háború, — vagy a nevelés áldozatai? Bizonyára mindkettő. Az anyáknak itt nincs szerepük, vagy csak teljesen elhomályosítottan; az apák alakja jobban kidomborodik, főleg Ernő apjáé, aki felvilágosult és kiegyensúlyozotlan, — ez magyarázza a fiának mentalitását is. Tibor apja heves karakterű tiszt, akitől a fiú nagyon fél. A háború miatt önmagukra hagyott serdülő ifjak. Semmi női befolyás, — a *Zendülőket* a nők hiánya jellemzi . . .

Ezeknek a tizenyolc éves ifjaknak a mentalitása, — akik az életnek legsebbe korában, amikor még minden lehetőség előttük áll, nem érdeklődnek a nő iránt, — nyugtalanító. Szembehelyezkednek a természet törvényeivel, ami aztán a lelkiegység tragikus felbomlását és az önmagukkal való meghasonlást idézi elő.

Nem romlottak ezek a fiúk, valamennyien ártatlanok és nem tudják, hogy a kötelék, amely egymáshoz fűzi őket, — beteges. Szeretik Tibort szépségéért, csodálják és elismerik felsőbbiségét. Zendülők, fellázadnak a tekintély, a hagyomány, a rend, a kötelesség bekerítő hálója ellen. Arra törekszenek, hogy megszegjék a törvényeket, lopnak élvezetből, l'art pour l'art, haszon nélkül. De fiatalok és naivak, a színész és az uzsorás rászedik és romlott hajlamaik játékszerűen használják fel őket. De az élet kényszerítő ereje mindennél hatalmasabb és visszazorítja őket a mindennapi élet ritmusába.

Igen sok vitás tárgy van ebben a könyvben, amely számtalan problémát vet fel. Sajnos, kissé hosszadalmas, zavaros és gyakran nehéz az író gondolatmenetét követni.

Márai kivételes típusokat gyűjt össze; olyan alakokat állít egymás mellé, akik a reális életben nem találkoznak össze. Ez azonban, nem a való élet.

Sajátságos megállapítást vonhatunk le a regényből, amely bennünket, franciákat, nagyon meglep. Mi mindig azt hittük, hogy a magyarok a nőt min-

denek fölött szeretik. Be kell vallanunk, hogy a *Zendülők* és *Karinty Capiláriájának* olvasása után megváltozik nézetünk ebben a kérdésben — és nagyon csodálkozunk.

(Páris.)

Elisabeth Bidou.

CORONA.

... A *Zátony* is teljesen élettelen képét adja egy nagy emberi fájdalomnak. Kiméri a magyar tragédiát a boltban ... Csodálom, hogy az egész magyar sajtóban csak *Makkay* püspök mert okos és bátor cikket írni róla.

Szabó Dezső, A Reggel 1931, jan. 26

Erdélyi német könyv.*) Az Erdélyi Szépmíves Céh első fordításkiadása.

Erdély reprezentáns magyar kiadóvállalata kiad egy erdélyi szász könyvet, amiben az író bizony nem a legszebb elismerés hangján nyilatkozik rólunk magyarokról. Ez a könyv második kiadását Münchenben érte, tehát a németeket is tájékoztatta arról, hogy milyen szörnyű sors is volt az, Magyarországon kisebbségben élni. Micsoda sértés volt a Czenkhegyre Árpádszobrot állítani, a brassói múzeumnak államsegélyt kínálni, megkívánni, hogy a szász iskolákban magyar nyelvet is tanítsanak!

Mi, akik ma kisebbségben élünk, szintén tudnánk egy-két regényt írni a kisebbségi sorsról. És azokban egy kicsit különb sérelmek lehetnének felsorolva, mint a *Meschendorfer*-könyvben. Szépséghibáitól eltekintve a könyv őszinte és emberi. Brassó története: aki nem tud semmit az erdélyi szászokról, olvassa el, mert nem kár elolvasni. Megírni sem volt kár. Csak éppen a magyarrafordítást lehetett volna megspórolni. Mert az erdélyi szászok ezerszer tanujelét adták, most és a múltban és ebben a könyvben, — hogy semmi közösséget nem vállalnak velünk. Se régen, mint többséggel, se most, mint testvérkisebbséggel. Kár akkor — a magyarázó előszó és utószó dacára — éppen ezt a könyvet kiadni.

Vagy mi még kisebbségi sorsban is örökké loyálisak maradunk?

(Hargita-váralja.)

Korponay Mária.

CSODABOGÁR.

Bölcsélet tényében I—III, Művészet és erkölcs, írta *Csefkő József*, Budapest 1934: ez olvasható egy 1933 nov. elején érkezett füzet címlapján. A kéjgáz és halandzsa színes keverékét nyújtó „általános metafizika“ borítékjáról idézzük a következő fölhívást:

Szerzőnek a magyar szellemi élet *revízióját kivonatoló* munkája, *Vörösmarty fantasztikus művei* és *R. Fodor Árpádnak a ténylegesen is katolikus magyar irodalom-történetírás hajnalpírját megtartóztató* értekezése: Ady a modern individualizmus sodrában, még kapható a szerzőnél Újpest, Mária-u. 70, 11/a.

Amihez még hozzávehetjük a bölcselő szerzőnek azt az alaptételét (14. l.), miszerint „az igazság az a legkisebb közös többszörös, amelyen a jó és a szép.

*) *Meschendorfer: Corona.* Erdélyi Szépmíves Céh kiadása, 1933, 8'.